

Sürekli vuku bulan her mucizevi olayı bile normal kabul eden, Allah'ın emirlerini eşyanın özelliği zannedenler için, mıknatısın çekim gücü olarak tanımlanan Cenab-ı Hakk'ın faaliyeti, nasıl anlatılmalıdır?

Fizik, bizim sahamız olmadığı için, fizik ilmine uygun bir cevap vermemiz mümkün değildir.

Bu konu hakkında genel hatları ile şunları söyleyebiliriz: Felsefenin hükmettiği fen ilimleri işin maddi ve sebepler boyutunu inceliyor, sebeplerin arkasında hakiki anlamda iş gören Allah'ın kudretini göremiyorlar. Onlar o sebebe bir isim ve unvan takmakla işi çözdüklerini zannediyorlar. Halbuki isim ve unvan vermek, işin mahiyet ve hakikatini tam anlamı ile çözüp tanımlayamıyor.

Materyalist ve pozitivist felsefe, kanun dedikleri şeyin arka cephesinde iş gören gerçek faili görmek istemiyor. Yani kanun dedikleri şeyin Allah'ın kudreti ile kaim ve onunla devam eden bir şey olduğunu anlamak istemiyorlar. Kudret ile kanun arasındaki kuvvetli bağı ve münasebeti koparıp, kanunu ya kendi kendine olan, ya tabiat dedikleri muhayyel bir şeye dayandırmaya çalışıyorlar.

Kainattaki bütün kanunlara, prensiplere, kurallara Allah'ın kudret sıfatının birer tecellisi, birer cilvesi nazarı ile bakabiliriz. İrade sıfatının arşı olan alem-i emirde kanunların emri yazıldıktan ve verildikten sonra, o emrin tatbik ve uygulamasını kudret sıfatı yapar. Mesela alem-i emirde suya kaldırma kuvveti, güneşe itme ve çekme kuvveti emir olarak verilir, verilen bu emrin tatbik işini ise kudret sıfatı yapar.

Bir şeyin var olması için ille gözle görülür, elle tutulur olması gerekmiyor. Elle tutamadığımız, gözle göremediğimiz o kadar çok varlıklar var ki, hesaba sığmaz. Şimdi bunlar tutulmuyor ve görülüyor denilerek inkar mı edilecek? Halbuki fen ilimleri bunların varlığını kati olarak ispat ediyor. Demek varlık sadece şu maddi teraziye münhasır bir kavram değildir. Allah'ın kudretinin görülememesinin diğer bir sebebi de mübaşeretisiz, yani temassız tecelli etmesindedir. Yani Allah, işleri ve icraatları bizim gibi temas ederek değil, **"ol der olu verir"** emri ile yapıyor. Bu yüzden maddenin ardında somut ve elle tutulur bir kudret aramak yanlış olur.

Üstat bu hususa şöyle işaret eder;

"Fakat caizdir ki, herbir şeyin esası zannettikleri olan cezb, def, hareket, kuva gibi emirler, adetullahın kanunlarına birer isim olsun. Lakin kanun, kaidelikten tabiiliğe ve zihnilikten hariciliğe, itibariden hakikate ve aletiyetten müessiriyete geçmemek şartıyla kabul ederiz."(1)

Kudretin sonsuz gücü kudretin bir cilvesinde de vardır. Yani aynı kudret, bir cilvenin ardında da vardır, binlerce cilvenin ardında da vardır. Bir karıncayı hangi kudret yarattı ise, bütün kainatı da aynı kudret yaratmıştır. Kainat ve karınca cilve olma noktasından büyüklük küçüklük noktasından farklı olabilirler, ama bu cilveler ardında tecelli eden sonsuz kudret aynıdır, değişmez. Kudret sıfatının büyüğe çok, küçüğe az şeklinde bir tecellisi söz konusu değildir. Devlet kuvvet olarak, nasıl ordunun da, ordu mensubu olan bir askerin de ardında eşit olarak duruyor ise, Allah'ın kudreti ile bir cilvesi arasında fark yoktur eşittir. İşte tabiatçıları yanıltan nokta; kudret ile kudretten bir cilve olan kuvvet arasında bir farkın olmamasıdır. Yani Allah'ın kudreti, bir cilvesi olan kuvvetin yanında her an hazır ve nazır olduğu için, tabiatçılar o kuvvete İlah tasvirini yapıyorlar.

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Nokta.](#)